

Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden sekä kehitysvammaisten asumisyksiköiden toi- mitilaturvallisuuden kehittäminen

Ossi Tiitta

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden sekä kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimitilaturvallisuuden kehittäminen

Ossi Tiitta
Turvallisuus ja riskienhallinta
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2024

Ossi Tiitta

Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden sekä kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimitilaturvallisuuden kehittäminen

Vuosi

2024

Sivumäärä

39

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Kymenlaakson hyvinvointialueen kehitysvammaisten ja ikääntyneiden asumisyksiköiden toimitilaturvallisuuden tasoa. Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitteina oli kartoittaa Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden sekä kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimitilaturvallisuuden tilaa ja luoda toimenpiteitä tai kehittämisehdotuksia perustuen kartoitusten tuloksiin. Toimeksiantajana toimi oma työnantajani, Kymenlaakson hyvinvointialue.

Opinnäytetyön tietoperusta ja teoreettinen viitekehys koostuivat Elinkeinoelämän keskusliiton yritysturvallisuusmallista (2024), Finanssialan keskusliiton kameravalvonnan suunnitteluohjeesta (2024) sekä Kymenlaakson hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmasta (2023). Tutkimuksellinen osuus tehtiin pääasiassa määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Määrällisessä tutkimuksessa tiedonkeruumenetelmänä käytettiin strukturoitua kyselylomaketta. Muita käytettyjä tiedonkeruumenetelmiä olivat asiantuntijahaastattelut ja havainnointi. Analyysimenetelmänä käytettiin kuvailevaa tilastoanalyysiä. Tiedonkeruun tuloksia käytettiin merkittävänä osana opinnäytetyön tietoperustaa.

Kymenlaakson hyvinvointialueen kehitysvammaisten ja ikääntyneiden asumisyksiköissä havaittiin selkeitä puutteita toimitilaturvallisuudessa. Kulunvalvonnan, lääkehuoneiden riskienhallinnan ja tietosuojan puutteet otettiin kehittämisen kohteiksi, koska ne nousivat määrällisen tutkimuksen analyysissä esiin yleisimpinä ongelmakohtina. Myös yksi asumisyksikkö otettiin yksilökohtaiseen käsittelyyn, sillä siellä havaittiin merkittävä määrä turvallisuusriskejä.

Tuotoksena tässä opinnäytetyössä toimivat useat kehittämisehdotukset ja toimenpiteet, jotka tehtiin toimeksiantajalle, yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Kehittämismenetelmänä käytettiin aivoriittä, jonka avulla suurin osa kehitysehdotuksista ja toimenpiteistä luotiin. Tuotos perustui kyselylomakkeen, haastatteluiden sekä havainnoinnin tuloksiin.

Ossi Tiitta

Developing the facility safety and security of housing units for the elderly and the mentally disabled in the Kymenlaakso welfare area

Year 2024 Pages 39

The purpose of this thesis was to develop the level of safety and security of facilities for people with mental disabilities and the elderly in the Kymenlaakso welfare area. The objectives of this functional thesis were to assess the state of safety and security of the housing unit facilities for the elderly and people with developmental disabilities in the Kymenlaakso welfare area and to create measures or development suggestions based on the results of the assessment. The employer of the thesis author, the Kymenlaakso Welfare Area, was the commissioner.

The theoretical framework of the thesis consisted of the Business Security Model (2024) given by the Confederation of Finnish Industries, the Camera Surveillance Planning Guidelines (2024) by Finance Finland and the Medical Treatment Plan (2023) by the Kymenlaakso Welfare Area. The research was mainly conducted as a quantitative study. In the quantitative study, a structured questionnaire was used as the data collection method. Other data collection methods used were expert interviews and observation. Descriptive statistical analysis was used as the method of analysis.

Clear deficiencies in facility security were found in the Kymenlaakso welfare area's housing units for mentally disabled and the elderly. Deficiencies in access control, risk management in medicine rooms and information security were taken as targets for improvement, as they emerged as the most common problems in the analysis of the quantitative study. One housing unit was also taken for individual analysis as a significant number of safety risks was identified.

The outcome of this thesis is several development suggestions and measures, which were made for the commissioner. The development method used was brainstorming, with which most of the development proposals and measures were created. The outcome was based on the results of the questionnaire, interviews and observations.

Keywords: facility safety and security, housing services, social services, welfare area

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Tarkoitus, tavoite ja tutkimusongelma	7
1.2	Tutkimuksen rajaus	8
2	Asumisyksiköiden turvallisuudesta	8
2.1	Keskeiset käsitteet.....	9
2.2	Yritysturvallisuusmalli - Elinkeinoelämän keskusliitto	10
2.3	Kameravalvonnan suunnitteluohje - Finanssialan Keskusliitto.....	11
2.4	Lääkehoitosuunnitelma ja lääkehuoneiden riskienhallinta - Kymen HVA	12
3	Opinnäytetyön prosessi ja menetelmät	14
3.1	Strukturoitu kyselylomake	14
3.2	Haastattelut	15
3.3	Havainnointi	16
3.4	Analyysimenetelmät	16
4	Tulokset	17
4.1	Kulunvalvonta.....	17
4.2	Lääkehuoneet.....	20
4.3	Tietosuoja.....	21
4.4	Asumisyksikkö X	23
5	Kehittämisehdotukset ja toimenpiteet.....	25
5.1	Kehittämismenetelmät - aivoriihi ja tietoperustan lähteet	26
5.2	Kulunvalvonta.....	27
5.3	Lääkehuoneet.....	27
5.4	Tietosuoja.....	28
5.5	Asumisyksikkö X	29
6	Pohdintaa.....	30
	Lähteet.....	33
	Kuvat	35
	Taulukot	35
	Liitteet	36

1 Johdanto

Toimitilaturvallisuus on käsite, jonka tavoitteena on luoda häiriötön sekä turvallinen työskentely- ja asiointiympäristö sekä organisaatiolle arvokkaan tiedon tai materiaalin varastamisen tai väärinkäytön estäminen. Jotta toimitilat ja organisaation yksiköt olisivat turvallisia ympäristöjä henkilökunnalle, asiakkaille, omaisuudelle sekä informaatiolle, on toimitilaturvallisuutta kehitettävä tai ylläpidettävä. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2024)

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Kymenlaakson hyvinvointialue. Kymenlaakson hyvinvointialue järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut Kymenlaakson alueella. Kymenlaakso on noin 160 000 asukkaan maakunta, joka sijaitsee Kaakkois-Suomessa. Kymenlaaksoon, ja samalla hyvinvointialueeseen kuuluvia kaupunkeja ja kuntia ovat Kouvola, Kotka, Hamina, Pyhtää, Virolahti ja Miehikkälä. Kuvassa 1 näkyy Kymenlaakson kartta kuntarajoihin. Kymenlaakso on Suomen ainoa maakunta, jossa on kaksi maakuntakeskusta: Kotka ja Kouvola. Tämä kaksinapaisuus näkyy vahvasti myös hyvinvointialueen toiminnassa. (Kymenlaakson hyvinvointialue 2024a; Kymenlaakson liitto 2024)

Kuva 1: Kymenlaakson kartta (Eläkeliitto 2024)

Kesäkuussa 2024 aloitin turvallisuuskoordinaattorin työn Kymenlaakson hyvinvointialueella. Kyseinen tehtävä sijoittuu organisaatioturvallisuuden toimintayksikköön, joka kuuluu riskienhallinnan tulosalueeseen. Riskienhallinnan tulosalueeseen kuuluu kolme toimintayksikköä, jotka ovat asiakas- ja potilasturvallisuus, ohjaus- ja valvonta sekä organisaatioturvallisuus (Kymenlaakson hyvinvointialue 2024b). ”Organisaatioturvallisuudella tarkoitetaan hyvinvointialueen henkilöstöä, tietoa, materiaalia, teknistä infrastruktuuria ja ympäristöä koskevaa turvallisuutta” (Kymenlaakson hyvinvointialue 2024c). Organisaatioturvallisuuden toimintayksikön tehtävät on kuvattu taulukossa 1.

Taulukko 1: organisaatioturvallisuuden tehtävät (Kymenlaakson hyvinvointialue 2024c)

Valmiussuunnittelu sekä sen jatkuvuuden hallinta
Palo- ja pelastusturvallisuuden kehittäminen ja ylläpito
Työ- ja henkilöturvallisuuden ylläpito
Ympäristö- ja toimitilaturvallisuuden parantaminen ja ylläpito
Rikoksentorjunta
Viranomaisyhteistyö monien muiden toimijoiden kanssa

Yksi työtehtävistäni oli, ja on edelleen, kiinteistöauditointien tekeminen hyvinvointialueen toimipisteistä. Näitä kiinteistöauditointeja on kutsuttu myös turvallisuus selvityksiksi. Auditointien aikana havaittiin, että kehitysvammaisten ja ikääntyneiden asumisyksiköiden turvallisuudesta löytyy kehittämistarpeita. Yleisimpiä kehittämistarpeita olivat puutteet lääkehuoneiden varusteluissa, kulunvalvonnassa ja yleisessä turvallisuuskulttuurissa. Siitä sain idean, että voisin hyödyntää keräämääni dataa ja informaatiota opinnäytetyössäni. Samalla saisin tehtyä Kymenlaakson hyvinvointialueelle sekä omalle toimintayksikölleni hyödyllisen opinnäytetyön. Hyvinvointialueen turvallisuuspäällikkö, eli minun suora esihenkilöni valtuutti minut käyttämään työssäni keräämääni tietoa. Täten opinnäytetyö sai alkunsa.

1.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimusongelma

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli siis kehittää Kymenlaakson hyvinvointialueen kehitysvammaisten sekä ikääntyneiden asumisyksiköiden toimitilaturvallisuuden tasoa. Ensimmäinen tavoite oli kartoittaa Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden sekä kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimitilaturvallisuuden tilaa. Toinen tavoite oli luoda toimenpiteitä tai kehittämisehdotuksia muille turvallisuuskoordinaattoreille, turvallisuuspäällikölle, yksiköille itselleen sekä mahdollisesti myös hyvinvointialueen tukipalveluille, Kymen Tuelle yksiköiden toimitilaturvallisuuden kehittämiseksi.

Tämä opinnäytetyö tehtiin tutkimuksellisenä kehittämistyönä. Tutkimuksellinen kehittäminen on opinnäytetyön toteuttamistapa, jossa yhdistyy konkreettinen kehittämistoiminta ja tutkimuksellisten menetelmien soveltaminen sekä saadun aineiston analysointi. Pääpainona tutkimuksellisessa kehittämistyössä on työelämän kehittäminen, jota tehdään tutkivalla otteella (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2024). Tutkimusongelma löytyi mainituista toimitilaturvallisuuden puutteista. Tutkimusongelma oli, että mitä toimitilaturvallisuuden puutteita asumisyksiköissä voidaan havaita, ja miten puutteet voidaan korjata.

Tutkimuskysymykset ovat tutkimusongelmasta johdettuja kysymyksiä, joihin tutkimuksessa pyritään saamaan vastauksia (Tieteen termipankki 2024). Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä olivat:

”Mitä puutteita Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden ja kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimitilaturvallisudessa on?”

”Miten Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden ja kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimitilaturvallisuutta voidaan kehittää?”

1.2 Tutkimuksen rajaus

Tutkimuksen rajaus on tärkeää, sillä kun tutkimusaihe ei ole liian laaja, prosessi pysyy systemaattisena. Silloin prosessi ei harhaile ikään kuin sivuraiteille ja voidaan pysyä vaaditussa aikataulussa (Helsinki 2024a). Tämä tutkimuksellinen kehittämistyö on rajattu käsittelemään vain Kymenlaakson hyvinvointialueen asumisyksiköitä. Työ on myös rajattu koskemaan vain ikääntyneiden ja kehitysvammaisten asumisyksiköitä. Esimerkiksi lastensuojelun toiminta on jätetty kokonaan tämän opinnäytetyön ulkopuolelle.

Kymenlaakson hyvinvointialueella on 31 kehitysvammaisten tai ikääntyneiden asumisyksikköä (Kymenlaakson hyvinvointialue 2024d). Otannan rajaus on tehty siten, että 31. mahdollisesta asumisyksiköstä mukaan on otettu 10 asumisyksikköä. Varsinaista otantamenetelmää ei käytetty. Valmiita auditointeja kriteerit täyttävistä kohteista oli 17 kappaletta. Niistä valittiin 10 uusinta auditoinnin kohdetta, jotta opinnäytetyössä käytetty informaatio olisi mahdollisimman hyvin ajan tasalla.

Otanta on lähes kolmasosa kaikista kriteerit täyttävistä, eli kehitysvammaisille tai ikääntyneille tarkoitetuista asumisyksiköistä. Kehittämistyötä ei kuitenkaan sovelleta yksiköitä varten, jotka ovat jääneet tutkimuksen ulkopuolelle. Toimenpiteet ja kehittämisehdotukset tehdään ainoastaan yksiköihin, joista informaatiota on kerätty.

2 Asumisyksiköiden turvallisuudesta

Tässä luvussa käydään läpi opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä, teoreettista taustaa ja tietoperustaa, tutkimusrajoituksia sekä tutkimusongelmaa- ja kysymyksiä. Teoreettinen tausta auttaa määrittelemään opinnäytetyön keskeisimmät käsitteet, toimii pohjana tutkimuksen tarkastelua ja analysointia varten sekä tarjoaa näkökulmia kaikkiin tutkimuksellisen kehittämistyön toteutusvaiheisiin. Keskeiset käsitteet määritellään seuraavaksi, jotta lukija ymmärtäisi mahdollisimman hyvin, että mistä tekstissä puhutaan. Samalla luodaan kuvaa työn teoreettisesta pohjasta.

2.1 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyön keskeisimmät käsitteet ovat hyvinvointialue, asumisyksikkö ja asumispalvelut, turvallisuus sekä toimitilaturvallisuus. Kymenlaakson hyvinvointialue on organisaatio, jota tässä opinnäytetyössä tarkastellaan. On oleellista ymmärtää, että millainen julkisia palveluita tarjoava organisaatio on kyseessä. Hyvinvointialue on vastuussa asumisyksiköiden ja -palveluiden järjestämisestä, jotka ovat tämän tutkimuksellisen kehittämistyön kohteena. Myös tutkimuksellisen kehittämistyön kohde, eli asumisyksiköt ja -palvelut kuvataan tässä luvussa. Toimitilaturvallisuus on erittäin oleellinen käsite tässä opinnäytetyössä, sillä juuri toimitilaturvallisuutta pyrittiin kehittämään hyvinvointialueen asumisyksiköissä. Turvallisuus on määritelty vielä erillisenä käsitteenä, jotta lukija ymmärtää, että mitä turvallisuus tarkoittaa ja osaa soveltaa sanan ”turvallisuus” määritelmää sen eri osa-alueisiin. Turvallisuuden osa-alueita voivat olla esimerkiksi asiakas- ja potilasturvallisuus tai palo- ja pelastusturvallisuus.

Hyvinvointialue

Hyvinvointialueet ovat pääosin maakuntajaon pohjalta muodostettuja itsehallinnollisia alueita, joiden vastuulla on järjestää sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimi alueellaan. Valtio rahoittaa hyvinvointialueiden toiminnan, eikä niillä ole verotusoikeutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024a) Hyvinvointialueen tehtävät:

Taulukko 2: hyvinvointialueen tehtävät (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024a)

Perusterveydenhuolto
Erikoissairaanhoito
Sosiaalihuolto
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut
Työikäisten palvelut
Mielenterveys- ja päihdepalvelut
Vammaispalvelut
Oppilashuolto
Pelastustoimi
Ensihoito

Asumisyksikkö ja asumispalvelut

Asumisyksiköllä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä yksittäistä asumispalvelun toimipistettä. Asumispalvelut ovat hyvinvointialueen järjestämiä, sosiaalihuoltolain mukaisia sosiaalipalveluita. Asumispalveluita järjestetään myös vammaispalvelulain sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain perusteella. Palvelut ovat siis ihmisiä varten, jotka tarvitsevat tukea ja palveluita asumisensa järjestämiseen. ”Tavoitteena on, etteivät puutteelliset asumisolot aiheuta laitos- tai muiden palvelujen tarvetta.” (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024b)

Turvallisuus

Turvallisuudella tarkoitetaan tilaa, jossa uhkat ja riskit ovat hallittavissa. Englannin kielessä turvallisuudelle on kaksi sanaa, safety ja security, joiden määritelmät eroavat hieman toisistaan. Sanalla safety tarkoitetaan turvallisuutta, joka ei vaaranna tarkoituksellinen toiminnan takia. Esimerkkejä tällaisen turvallisuuden vaarantavista tapahtumista ovat tapaturmat, onnettomuudet sekä virheet ja vahingot. Sanalla security tarkoitetaan niin kutsuttua kovaa turvallisuutta, jossa riskin aiheuttaa tarkoituksellinen toiminta, kuten väkivalta ja muu rikollinen, hyökkäävä toiminta. (Valtioneuvosto 2023)

Usein erilaiset tilanteet ovat helppoja liittää näistä toiseen termiin, mutta tässä työssä käsiteltävissä aiheissa ne sulautuvat helposti yhteen. Hyvänä esimerkkinä toimii työturvallisuus. Monesti työturvallisuusriskien mielletään olevan tapaturmia tai onnettomuuksia, joita ei tehdä tarkoituksella. Asumisyksiköissä, joissa asiakkaat voivat olla erittäin haastavia, työturvallisuusriskit voivat liittyä esimerkiksi työntekijöihin kohdistettuun väkivaltaan, jolloin työturvallisuusriski meneekin termin security alle.

Toimitilaturvallisuus

Toimitilaturvallisuus on turvallisuuden laji tai osa-alue, jonka tavoitteena on luoda häiriötön sekä turvallinen työskentely- ja asiointiympäristö sekä organisaatiolle arvokkaan tiedon tai materiaalin varastamisen tai väärinkäytön estäminen (Elinkeinoelämän keskusliitto 2016). Tässä opinnäytetyössä toimitilat, joiden toimitilaturvallisuutta käsitellään, ovat Kymenlaakson hyvinvointialueen asumisyksiköitä.

2.2 Yritysturvallisuusmalli - Elinkeinoelämän keskusliitto

Yksi tämän opinnäytetyön tietoperustan keskeisimmistä osista oli Elinkeinoelämän keskusliiton yritysturvallisuusmalli. Malli on suunniteltu kaiken kokoisten yritysten käyttöön, ja sen periaatteita voidaan soveltaa myös erilaisissa organisaatioissa, kuten viranomaisissa tai muissa yhteyksissä. Tässä työssä sitä sovellettiin hyvinvointialueella ja sen asumisyksiköissä. Mallin eri osa-alueet luovat perustan yritysturvallisuuden hahmottamiseen ja tarkasteluun. Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmallin yhteydessä kerrotaan, että ”osa-alueet voivat olla osin

päällekkäisiä keskenään”, joka pitää täysin paikkaansa tämänkin opinnäytetyön kohdalla. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2024)

Kuva 2: Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli (Elinkeinoelämän keskusliitto 2024)

Yritysturvallisuuden hallinta on merkittävä osa organisaation riskienhallintaa. Yritysturvallisuusmallissa käydään läpi toiminnot ja osa-alueet, joihin liittyvällä riskienhallinnalla ja turvallisuusratkaisuilla varmistetaan organisaation henkilöstön ja omaisuuden turvallisuus, toiminnan jatkuvuus ja informaation sekä maineen suojaaminen. Mallissa on korostettu ennakoivaa lähestymistapaa riskienhallinnassa. Sen avulla riskejä voidaan havaita ja hallita jo ennen kuin niiden potentiaalisesti aiheuttama vahinko tapahtuu. Tämä ennaltaehkäisevä ote on ensiarvoisen tärkeä ominaisuus toimitilaturvallisuuden kannalta, koska turvalliset toimitilat luovat perustan henkilökunnan lisäksi jokaisen kiinteistössä asioivan tai oleskelevan ihmisen turvallisuudelle. ”Hyvin tärkeää on henkilöstön kouluttaminen, turvallisuustietoisuuden lisääminen ja hyvän turvallisuuskulttuurin luominen.” (Elinkeinoelämän keskusliitto 2024)

2.3 Kameravalvonnan suunnitteluohje - Finanssialan Keskusliitto

Finanssialan Keskusliiton laatima kameravalvonnan suunnitteluohje (2024) valikoitui osaksi tämän opinnäytetyön tietoperustaa, sillä kyseistä suunnitteluohjetta on sovellettu myös Kymenlaakson hyvinvointialueen kameravalvonnassa. Kameravalvonta on menetelmä, jota yritykset ja yhteisöt käyttävät laajalti. Sen tarkoituksena on tuottaa jatkuvaa kuvallista informaatiota kiinteistön alueella tai tilassa esiintyvistä kohteista. Informaatio, eli tässä tapauksessa

kuvamateriaali voidaan reaaliaikaisen kameravalvonnan lisäksi myös tallentaa, jolloin puhutaan tallentavasta kameravalvonnasta. (Finanssialan Keskusliitto 2024)

Valvonnan tulisi antaa henkilö- tai omaisuusvahinkoja estävien tai rajoittavien toimenpiteiden aloittamiselle asianmukainen heräte. Käytännön kokemukset antavat viitteitä siitä, että kameravalvonta voisi toimia myös ikään kuin pelotteena rikollista- ja muuta ei-toivottua toimintaa vastaan. Ennaltaehkäisevistä vaikutuksista ei kuitenkaan ole ristiriidatonta tutkimusnäyttöä. (Finanssialan Keskusliitto 2024)

Sisätiloissa kuvaliikeilmaisulla varustetut kamerat on tarkoitettu kuvaamaan tiloja, jossa suojattava objekti sijaitsee. Tällainen tila asumisyksikössä voisi olla esimerkiksi lääkehuone. Toinen vaihtoehto kuvauksen sijoittamiselle on tila, jota oikeudettomat kulkijat todennäköisesti käyttävät kulkureittinään, kuten yksikön käytävät, uloskäynnit ja varauuloskäynnit. Jotta kuvan yksityiskohtaisuus pysyisi riittävän korkeatasoisena ja kuvauksen kohteen yksilöinti, tunteminen tai edes havaitseminen olisi mahdollista, on suositeltavaa, että valaistus olisi jatkuvaa ja tasaista. Ulkotiloissa, kuten sisäänkäynneillä tai porteilla toteutettava valvonta seuraa samoja periaatteita kuin sisätilojen kameravalvonta. (Finanssialan Keskusliitto 2024)

2.4 Lääkehoitosuunnitelma ja lääkehuoneiden riskienhallinta - Kymen HVA

Kymenlaakson hyvinvointialueella lääkehuoneet toimivat pääasiallisena lääkkeiden säilytyskeina. Nimensä mukaisesti, lääkehuone on tila, joka on tarkoitettu ensisijaisesti lääkeaineiden sekä niihin liittyvien tarvikkeiden säilyttämiseen. Jokaisen tässä opinnäytetyössä käsiteltävän asumisyksikön tulisi pitää sisällään vähintään yksi vaatimukset täyttävä lääkehuone. Kymenlaakson hyvinvointialueella on lääkehoitosuunnitelma, jossa määritetään lääkehoitoon ja sitä kautta myös lääkehuoneisiin liittyvät vaatimukset. (Kymenlaakson hyvinvointialue 2023)

Kymen HVA:n lääkehoitosuunnitelmassa (2023) kerrotaan, että ”kaikki lääkkeet, lääkkeelliset kaasut ja lääkejäte säilytetään lukituissa tiloissa, joihin ei ole pääsyä lääkeluvottomilla henkilöillä.” Pääsy lääkkeiden säilytystiloihin, joissa lääkkeet ovat avohyllyillä, on vain lääkeluvallisilla, eli heillä, kenellä on oikeus lääkkeiden käsittelyyn. Esimerkiksi puhtauspalveluilla tai muilla lääkeluvottomilla on oikeus päästä lääkehuoneen sisäpuolelle vain lääkeluvallisen henkilön valvonnassa. (Kymenlaakson hyvinvointialue 2023)

Lääkehuoneissa, joissa säilytetään huumausaineita, on oltava tallentava kameravalvonta sekä erillinen lukittu kaappi huumausaineita varten. ”Turvallisella lääkkeiden säilyttämisellä, lääkehuoneiden riittävällä varustelulla, asianmukaisella kulun- ja kameravalvonnalla varmistetaan lääkkeiden käyttökelpoisuutta ja vähennetään väärinkäytön riskiä.” Kameravalvonnan ja lukittavan N-lääkekaapin lisäksi lääkehuoneissa on oltava kulunvalvontajärjestelmä, jolla pidetään kulkuoikeudet vain lääkeluvallisilla henkilöillä. (Kymenlaakson hyvinvointialue 2023)

Organisaatioturvallisuuden toimintayksikön näkökulmasta yksi näiden toimenpiteiden merkittävimmistä tavoitteista on rikoksentorjunta. Lääkehuoneissa säilytetään aineita, jotka voivat kiinnostaa ulkopuolisia henkilöitä, asiakkaita tai jopa hyvinvointialueen omaa henkilökuntaa. Silloin kulunvalvontajärjestelmien ja kameravalvonnan toiminta tulee tarpeeseen. ”Minkään toimintayksikköön tilatun lääkkeen ottaminen henkilökunnan käyttöön ei ole sallittua.” Myös asiakas- ja potilasturvallisuus ovat turvallisuuden osa-alueita, jotka korostuvat merkittävästi lääkehoidon suunnittelussa. Taulukkoon 3 on listattu yleisiä vaatimuksia lääkehuoneille. (Kymenlaakson hyvinvointialue 2023)

Taulukko 3: lääkehuoneen vaatimukset (Kymenlaakson hyvinvointialue 2023)

Rauhallinen, siisti, systemaattisesti järjestelty, lukittu ja kulunvalvottu tila
Toiminnan laajuuteen sopivan kokoinen
Riittävästi säilytys- ja pöytätilaa
Käsienpesupiste (tilojen sisällä)
Riittävästi ATK-päätteitä/tulostimia/laitteita /tietojärjestelmän käyttöön ja tiedonhakuun
Ensisijaisesti lukittavat lääkekaapit tai älylääkekaappi
Lääkejääkaappi
Erillinen lukittava n-lääkekaappi
Tallentava kameravalvonta , jos säilytetään PKV/N-lääkkeitä (siirtymäaika v.2023 loppuun)
Selkeästi merkityt paikat ja lajitteluastiat lääkejätteille
Lajitteluastiat muulle lääkehuoneessa syntyvälle jätteelle
Selkeästi merkitty paikka palautettaville lääkkeille sekä vanhentuneille lääkkeille
Riittävä valaistus
Mahdollisuus lämpötilan säätöön
Olosuhdeseuranta
Kaasujen säilytystilat ovat kaasuohjeen mukaiset

3 Opinnäytetyön prosessi ja menetelmät

Tutkimusmenetelmät voivat olla määrällisiä tai laadullisia menetelmiä, ja ne toimivat aineiston hankinta- ja analyysivälineinä erityisesti empiirisissä tutkimuksissa. Tutkimusmenetelmät voivat olla määrällisiä tai laadullisia. Empiirisessä tutkimuksessa pyritään tekemään konkreettisia havaintoja ja analysoimaan sekä mittaamaan tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä tai asiaa. Empiirisen tutkimuksen vastakohta on teoreettinen tutkimus. Tässä opinnäytetyössä on kyse empiirisestä tutkimuksesta. (Jyväskylän yliopisto 2024a)

Tämä opinnäytetyö on toteutettu pääasiassa määrällisenä, eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Pääasiallisena tiedonkeruumenetelmänä on käytetty strukturoitua kyselylomaketta. Määrällinen tutkimus perustuu kohteen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla (Jyväskylän yliopisto 2024b).

Opinnäytetyö sisältää myös hieman laadullisen, eli kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä, sillä tietoa on kerätty myös asiantuntijahaastatteluilla ja omalla havainnoinnilla. Laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään kohteen laatua ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopisto 2024c).

3.1 Strukturoitu kyselylomake

Tässä opinnäytetyössä pääasiallisena tiedonkeruumenetelmänä käytettiin siis strukturoitua kyselyä. Strukturoitu kysymys tarkoittaa sitä, että kysymyksessä on toisensa poissulkevat valmiit vastausvaihtoehdot. Strukturoidun kyselyn etuja ovat muun muassa vastausten vertailun ja tilastollisen analysoinnin helppous. (Helsinki 2024b)

Kyselylomake tehtiin jo kesäkuussa 2024 ”Laatuportti”-nimiseen järjestelmään osaksi Kymenlaakson hyvinvointialueen toimipisteiden turvallisuusauditointeja. Tämä opinnäytetyö muodostui aiemmin tekemäni tutkimustyön ympärille. Kyselyn sisältö ja kysymykset tehtiin siis hyvinvointialueen palveluksessa tehtävää työtäni ja auditointeja, eikä opinnäytetyötä varten.

Tässä opinnäytetyössä käytettävää informaatiota on kerätty heinäkuusta 2024 alkaen. Ensimmäinen idea tekemieni auditointien hyödyntämisestä opinnäytetyössäni heräsi vasta syyskuun tienoilla. Valtaosa informaatiosta on siis kerätty ennen kuin opinnäytetyötä on alettu edes suunnittelemaan.

Kyselylomakkeet täytettiin kohdeyksiköissä auditointien aikana yhdessä yhden tai kahden yksikön henkilökunnan edustajan kanssa. Henkilökunnan edustajat olivat yleensä esihenkilöitä tai turvallisuusvastaavia. Kysyin heiltä kysymykset ja täytin vastaukset itse Laatuportin lomakkeeseen.

Suurin osa kyselylomakkeen kysymyksistä olivat strukturoituja, ja niissä vastausvaihtoehdot olivat ”Kyllä”, ”Ei” tai ”Ei koske/ei sovellu”. Kyselylomake oli jaettu 7. eri osioon, jotka käsittelivät tiettyjä asumisyksiköiden toimitilaturvallisuuden osa-alueita. Osioiden otsikot on listattu taulukkoon 4.

Taulukko 4: kyselylomakkeen osiot

Valmius ja jatkuvuudenhallinta
Kiinteistön ulkokuoren turvallisuus ja suojaaminen
Kiinteistön sisätilojen turvallisuus
Paloturvallisuus
Rikosriskit ja lukitusturvallisuus
Asiakas- ja potilasturvallisuus
Työturvallisuus

3.2 Haastattelut

Strukturoitua kyselylomaketta on täydennetty asiantuntijahaastatteluilla. Haastattelussa tutkija ja haastateltava keskustelevat enemmän tai vähemmän strukturoidusti tai laveasti tutkimusaiheeseen kuuluvista asioista (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Asiantuntijahaastattelut olivat puolistrukturoituja, eli kysymykset olivat jokaisella kerralla samoja ja ennalta laadittuja, mutta vastauksia oli vapaa (Hyvärinen, Suoninen & Vuori 2021).

Ericssonin (2006) mukaan asiantuntija on henkilö, joka on laajasti tunnustettu tiedon, taidon tai tekniikan lähde ja jonka arviointikyky ja asema on tunnustettu julkisesti tai vertaisten keskuudessa (Heilmann 2022). Tässä opinnäytetyössä haastatellut asiantuntijat olivat asumisyksiköiden esihenkilöitä tai turvallisuusvastaavia. Heillä on eniten tietoa oman yksikkönsä toiminnasta sekä nykytilanteesta, jonka takia heitä voidaan pitää asiantuntijoina tässä aiheessa.

Haastattelut tarjosivat lisätietoja ja yksityiskohtia täydentämään strukturoitua kyselylomaketta. Myös strukturoidun kyselylomakkeen ”Kyllä”, ”Ei” tai ”Ei koske/ei sovellu”- vastausvaihtoehtoisin saatiin haastatteluiden avulla syventävää tietoa, jos kyseiset vastausvaihtoehdot eivät antaneet riittävän kattavaa kuvaa aiheesta, jota kysymys käsitteli. Haastatteluissa käydyistä keskusteluista tehtiin muistiinpanot, joista poimittiin oleellimmat tiedot osaksi

opinnäytetyötä, eli lähtökohtaisesti kaikki tieto, jotka liittyivät kysytyihin kysymyksiin ja mahdollisiin kehityskohteisiin.

3.3 Havainnointi

Havainnointia käytettiin aineistonhankintamenetelmänä kyselyn ja haastatteluiden lisäksi. ”Havainnointi eli observointi on aineistonhankintamenetelmä, jossa tutkittavasta ilmiöstä kootaan tietoa sitä seuraamalla ja tekemällä havaintoja” (Jyväskylän yliopisto 2024d). Yksi havainnoinnin eduista on tiedon havaitseminen, joka on jäänyt esimerkiksi kyselyn tai havainnoinnin ulkopuolelle.

Havainnointi toteutettiin aina kävelemällä koko asumisyksikön läpi esihenkilön, turvallisuusvastaavan tai molempien kanssa. Havainnointi tehtiin jokaisessa auditoinnissa ennen kuin haastattelut ja kyselyn täyttäminen aloitettiin. Havainnointien aikana pystyin itse etsimään turvallisuusriskejä yksiköistä, jotka eivät muuten välttämättä näkyisi kyselyssä tai haastatteluissa. Havainnointi mahdollisti myös havaitsemaan potentiaalista epärehellisyttä, joka voi olla riskinä haastatteluissa. Merkittävät havainnot merkattiin myös muistiinpanoihin auditointien yhteydessä.

3.4 Analyysimenetelmät

Strukturoidusta kyselylomakkeesta saatua ja yhteen koottua informaatiota analysoitiin siten, että datasta poimittiin esiin yleisimpiä puutteita ja ongelmakohtia. Niitä havainnollistettiin myös kaavioiden avulla. Analyysimenetelmänä käytettiin siis kuvailevaa tilastoanalyysiä.

Kuvaileva tilastoanalyysi pyrkii kuvailemaan ja tiivistämään jonkin määrällisen muuttujan jakaumaa tai useamman määrällisen muuttujan yhteisvaihtelua pyrkimättä kuitenkaan tekemään tulosten pohjalta yleistyksiä mihinkään laajempaan perusjoukkoon (Tietoarkisto 2024). Menetelmän avulla saadaan nostettua esiin yleisimpiä ongelmia, jota Kymenlaakson hyvinvointialueen asumisyksiköissä voidaan havaita toimitilaturvallisuuden osa-alueella.

Asiantuntijahaastatteluiden ja havainnoinnin avulla kerättyä informaatiota analysoitiin teemoittelun avulla. Teemoittelu on yleinen laadullinen menetelmä haastatteluaineiston analysoimisessa. Teemoittelussa aineistosta paikannetaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aiheet eli teemat. Teemat, joiden alle haastatteluiden ja havainnoinnin aineistoa kerättiin, olivat samat aiheet kuin kyselylomakkeen osiot. Kyselylomakkeen osiot on kuvattu taulukossa 4. (Juhila 2021)

4 Tulokset

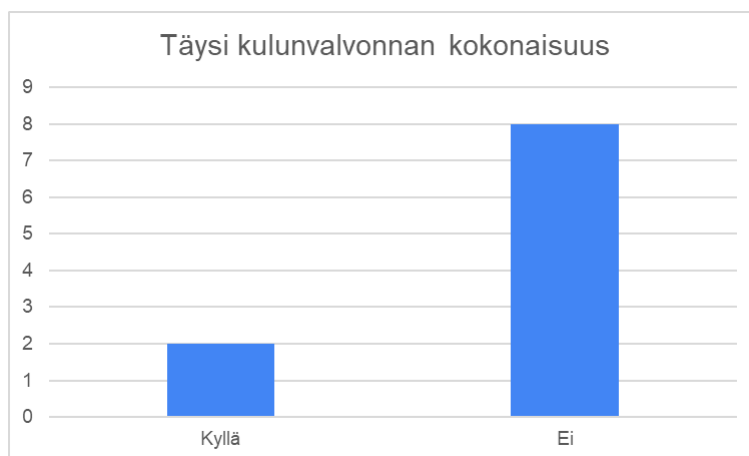
Tässä luvussa käsitellään Kymenlaakson kehitysvammaisten ja ikääntyneiden asumisyksiköiden toimitilaturvallisuuden tason kartoittamisen tuloksia, jotka kerättiin kyselylomakkeella, haastatteluilla sekä havainnoinnilla. Tuloksista on nostettu esille aiheet, joiden puutteet toimitilaturvallisuudessa ovat riittävän vakavia, riittävän yleisiä, tai molempia, että niitä varten on tehtävä kehittämistoimenpiteitä. Näitä aiheita ovat muun muassa kulunvalvonta, lääkehuoneet ja tietosuojat.

Myös yksi asumisyksiköistä otettiin yksilökohtaiseen käsittelyyn. Kyseinen yksikkö sisälsi muihin yksiköihin verrattuna erittäin paljon puutteita, joista moni oli merkittäviä turvallisuusriskejä. Tässä opinnäytetyössä ei voitu mainita asumisyksiköiden tai henkilöiden nimiä, sillä niiden anonymiteettiä luvattiin. Tätä yksilökohtaiseen käsittelyyn otettua asumisyksikköä kutsuttiin nimellä ”Asumisyksikkö X”.

4.1 Kulunvalvonta

Kaikissa tähän tutkimukselliseen kehittämistyöhön osallistuneissa asumisyksiköissä kysyttiin kysymys siitä, että löytyykö yksiköstä täysi kulunvalvonnan kokonaisuus. Kulunvalvonnan kokonaisuudella tarkoitetaan Kymenlaakson hyvinvointialueen organisaatioturvallisuusyksikön luomassa kysymyslistassa sitä, että täyttyvätkö molemmat suositellut, tai joissain tapauksissa jopa vaaditut kulunvalvonnan kriteerit. Nämä kriteerit ovat kulunvalvontajärjestelmä sekä tallentava kameravalvonta, josta on myös saatavilla reaaliaikainen kuva. Vastausvaihtoehdot olivat ”Kyllä”, ”Ei” ja ”Ei koske/ei sovellu”. Tämän kysymyksen tulokset on havainnollistettu taulukossa 5.

Taulukko 5: kulunvalvonnan kokonaisuus, tulokset

Kysymys kulunvalvonnan kokonaisuuden olemassaolosta strukturoidussa kyselylomakkeessa kysyttiin kymmenessä eri yksikössä, joista vain kahdessa saatiin vastaukseksi ”Kyllä”. Tämä

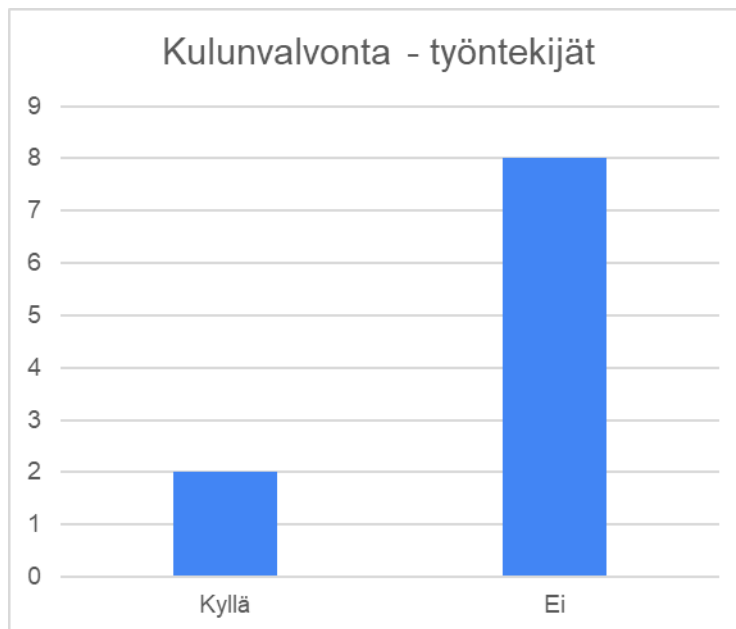
tarkoittaa sitä, että 80 % yksiköistä oli vähintäänkin vastaamishetkellä sellaisessa tilanteessa, että heiltä puuttuu kulunvalvontajärjestelmä, kameravalvonta tai molemmat.

Strukturoidussa kyselyssä kysyttiin vain täyden kokonaisuuden olemassaolosta, mutta haastatteluissa keskusteltiin tarkemmin, että mitä kulunvalvonnan osia yksiköistä löytyy. Kaikista kahdeksasta yksiköistä, jotka vastasivat kysymykseen ”Ei”, puuttui kulunvalvontajärjestelmä, mutta vain viidestä yksiköstä puuttui kameravalvonta. Tämä tarkoittaa sitä, että 50 % yksiköistä käyttää vähintään jonkinlaista ulkokuoren kameravalvontaa.

Toinen kulunvalvontaan liittyvä kysymys strukturoidussa kyselyssä oli tarkentava kysymys, joka koski ainoastaan kulunvalvontajärjestelmiä. Yksiköissä kysyttiin, että löytyykö heiltä kulunvalvontajärjestelmää työntekijöitä varten, joka pystyy henkilöimään kulkijan. Vastausvaihtoehtoja olivat ”Kyllä”, ”Ei” ja ”Ei koske/ei sovellu”.

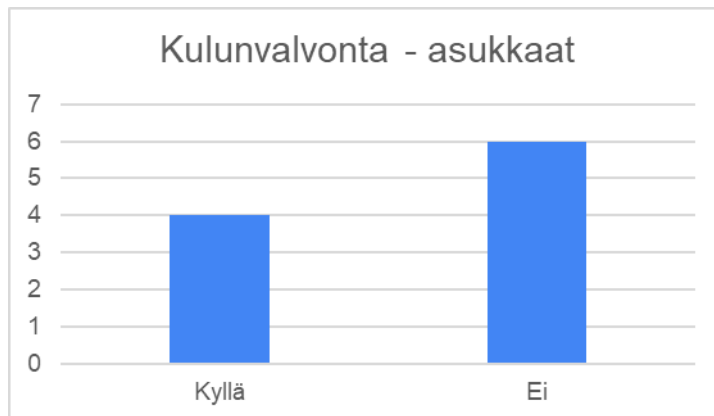
Kuten edellisessä kysymyksessä, 80 % yksiköistä totesi, että heillä ei ole käytössä kulkijan henkilöimiseen kykenevää kulunvalvontajärjestelmää henkilökuntaa varten. Kahdessa yksikössä oli siis vastaamishetkellä käytössään työntekijöille tarkoitettu kulunvalvontajärjestelmä ja kahdeksalla yksiköllä sitä ei ollut. Kysymyksen tulokset on havainnollistettu taulukossa 6.

Taulukko 6: kulunvalvonta - työntekijät

Kolmas kysymys kulunvalvonnasta oli, että onko yksiköllä käytössään asukkaille tarkoitettua kulunvalvontaa, kuten dementiahälytysjärjestelmää, tai muuta järjestelmää, joka pystyy henkilöimään kulkijan. Vastausvaihtoehtoja olivat taas ”Kyllä”, ”Ei” ja ”Ei koske/ei sovellu”. Tällä kertaa kysytty järjestelmä löytyi neljästä asumisyksiköstä ja kuudessa sitä ei ollut. Tulokset on havainnollistettu taulukossa 7.

Taulukko 7: kulunvalvonta - asukkaat

Viimeinen kulunvalvontaan liittyvä kysymys oli, että ovatko tilat tai ovet lukittuja, kun tilat ovat tyhjillään. Näillä tiloilla tarkoitetaan yksikön alueita, jotka eivät kuulu yksikön julkisiin tiloihin ja joiden kuuluisi olla lukitun oven takana. Ulkopuolisen henkilön ei ole luvallista liikua näissä tiloissa. Kysymys avattiin tällä tavoin identtisesti jokaisessa yksikössä. Vastausvaihtoehtoja olivat ”Aina”, ”Usein”, ”Joskus/harvoin” ja ”Ei koskaan”. Tätä samaa kysymystä käytettiin myös tietosuojan tason kartoittamisessa.

Arviota ovien lukitsemisen yleisyydestä kysyttiin kymmenessä yksikössä, joista kahdeksan vastasi ovien olevan aina lukittuina. Yksi yksikkö vastasi vaihtoehdon ”Usein” ja yhdessä yksikössä vastaus oli ”Joskus/harvoin”. Strukturoidun kyselylomakkeen ja haastatteluiden lisäksi tiedonkeruumenetelmänä käytettiin myös havainnointia. Omalla havainnoinnillani pystyin varmistamaan tämän kysymyksen kohdalla, että vastaukset olivat rehellisiä, vähintään auditoinnin aikana. Tämän kysymyksen tulokset on havainnollistettu taulukossa 8.

Taulukko 8: tilat/ovet ovat lukittuja, kun ne ovat tyhjillään

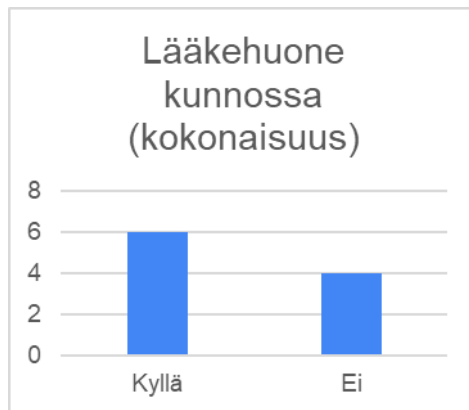

4.2 Lääkehuoneet

Luvun 2.4 taulukossa 3 listattiin lääkkeiden säilytystilojen eli lääkehuoneiden vaatimukset, joita olivat muun muassa lukitus, kulunvalvonta ja kameravalvonta. Kyselylomakkeen avulla jokaisessa yksikössä kysyttiin lääkehuoneen olemassaolosta ja vaatimusten täyttymisestä. Asiantuntijahaastattelussa keskusteltiin lääkehuoneiden ominaisuuksista hieman tarkemmin. Havainnoinnin aikana kävin itse tarkastamassa lääkehuoneet sekä niiden sisällön.

Kyselylomakkeen tulokset on kuvattu taulukossa 9. Taulukon 9 kysymyksessä kysyttiin, että onko lääkehuone ylipäätään olemassa ja täyttääkö se kaikki hyvinvointialueen laatimat vaatimukset. Vastausvaihtoehdot olivat ”Kyllä”, ”Ei” ja ”Ei koske/ei sovellu”. Kuudessa yksikössä vaatimukset täytettiin ja neljässä yksikössä vähintään yksi oleellinen ominaisuus puuttui.

Taulukko 9: lääkehuone kunnossa (kokonaisuus)

Yhdessä yksikössä vastaukseksi merkittiin ”Kyllä”, vaikka siellä ei ollut lääkehuonetta tai muita vaatimukset täyttävää tilaa. Vastaus oli silti ”Kyllä”, koska lääkehuoneen rakentaminen oli alkamassa kyseisessä yksikössä lähiaikoina. Olin itse mukana suunnittelemassa tämän lääkehuoneen toteutusta.

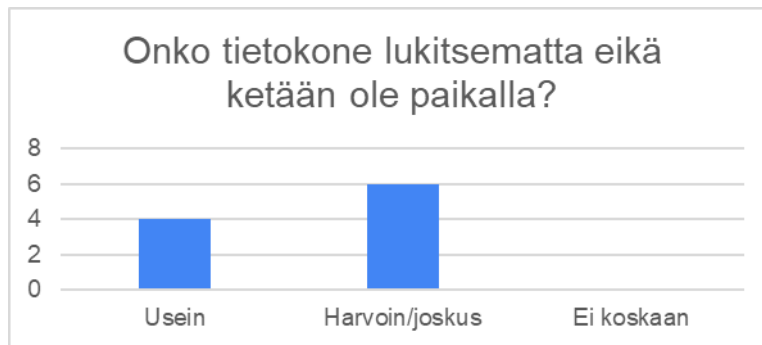
Haastatteluiden tuloksista selvisi, että kahdessa yksikössä ei ollut lääkehuonetta ollenkaan, eikä sitä myöten kameravalvontaakaan lääkkeiden säilytyksen yhteydessä. Kahdessa muussa yksikössä, jossa kyselyn vastaus oli ”Ei”, lääkehuone oli kuitenkin olemassa, mutta kaikkia oleellisia vaatimuksia ei täytetty. Yhdessä yksikössä lääkehuoneen ovi oli auki auditoinnin ja havainnoinnin aikana, eikä huoneessa ollut kameravalvontaa. Toisessa yksikössä kulunvalvontajärjestelmää ei ollut ja suuressa lääkehuoneessa oli vain yksi valvontakamera, jolloin kameravalvonnassa oli merkittävän kokoisia sokeita pisteitä.

4.3 Tietosuoja

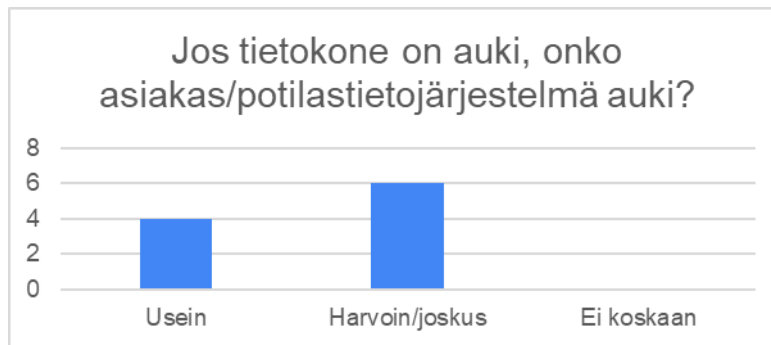
Strukturoidussa kyselylomakkeessa ja asiantuntijahaastatteluissa käsiteltiin neljää tietosuojan toteutumiseen liittyvää kysymystä. Ensimmäiseksi kysyttiin, että ovatko tietokoneet lukitsematta, jos ketään ei ole paikalla. Toiseksi kysyttiin, että jos tietokone on jäänyt auki, onko asiakas- tai potilastietojärjestelmä auki. Vastausvaihtoehdot molemmissa kysymyksissä olivat ”Usein”, ”Harvoin/joskus” ja ”Ei koskaan”. Kysymykset viittaavat lähinnä asiakkaiden tietosuojaan.

40 % yksiköistä päätyi vaihtoehtoon ”Usein” kummassakin kysymyksessä ja 60 % valitsi ”Harvoin/joskus”. Jokainen yksikkö, jossa valittiin ”Usein” ensimmäisessä kysymyksessä, valittiin sama vastaus myös toisessa kysymyksessä. Näiden kysymysten ja vastausten välillä oli havaittavissa selkeä, sekä kysymysten luonteen takia myös odotettu korrelaatio. Vastausvaihtoehtoon ”Ei koskaan” ei saatu yhtäkään vastausta kummassakaan kysymyksessä. Tulokset on havainnollistettu taulukoissa 10 ja 11.

Taulukko 10: Onko tietokone lukitsematta eikä ketään ole paikalla?

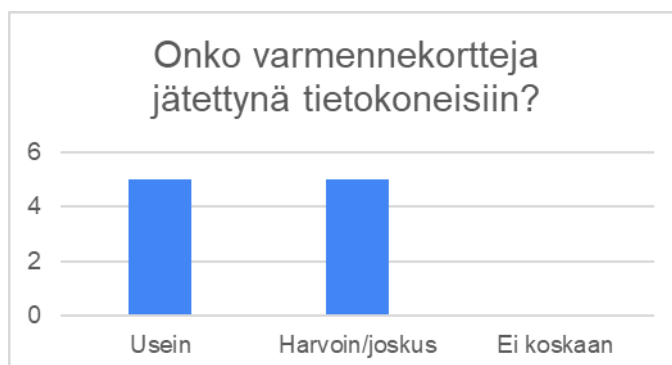

Taulukko 11: Jos tietokone on auki, onko asiakas/potilastietojärjestelmä auki?

Kolmas tietosuojaan liittyvä kysymys oli, että onko varmennekortteja jätettynä tietokoneisiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunta käyttää varmennekortteja esimerkiksi tunnistautumiseen. Vastausvaihtoehdot tässä kysymyksessä olivat taas "Usein", "Harvoin/joskus" ja "Ei koskaan". Puolet yksiköistä vastasivat, että varmennekortteja jätetään usein tietokoneisiin. Toinen puolikas vastasi, että kortteja jää kiinni tietokoneeseen harvoin tai joskus. Tämän kysymyksen tulokset on kuvattu taulukossa 12.

Taulukko 12: Onko varmennekortteja jätettynä tietokoneisiin?

Neljäs, eli viimeinen tietosuojakysymys oli, että onko tietokoneiden näyttöjen suuntaus kunnossa ja onko tietosuojakalvoja tietokoneiden näytöissä. Tietokoneen näytön suuntaus on

kunnossa, jos näytön sisältöä ei näe esimerkiksi ikkunasta, avonaisesta ovesta tai välittömästi huoneeseen astuessa. Vain 30 % yksiköistä oli sellaisia, joissa suuntaus oli riittävällä tasolla ja tietosuojakalvot tarvittaessa käytössä. Vastaus tähän strukturoidun kyselylomakkeen kysymykseen valittiin yksikön edustajien kanssa yhdessä perustuen tekemääni havainnointiin ja heidän kanssaan tehtyyn haastatteluun, jossa tätä kysymystä käsiteltiin. Tulokset on havainnollistettu taulukossa 13.

Taulukko 13: Näyttöjen suuntaus kunnossa, tietosuojakalvot käytössä?

4.4 Asumisyksikkö X

Yksi asumisyksiköistä nousi tilastoja tarkastellessa esiin, sillä siinä oli monessa eri kysymyksessä määrällisesti huomattavasti enemmän puutteita muihin yksiköihin verrattuna. Osaa puutteista voidaan pitää vakavina. Koska tässä opinnäytetyössä ei voida kutsua Kymenlaakson ikääntyneiden ja kehitysvammaisten asumisyksiköitä niiden oikeilla nimillä, tätä yksikköä kutsutaan nimellä ”Asumisyksikkö X”.

Tässä Asumisyksikkö X:n toimitilaturvallisuuden tason kartoittamisen tuloksille omistetussa alaluvussa käsitellään 28. oleellisinta strukturoidun kyselylomakkeen ja asiantuntijahaastattelun kysymystä, joiden vastauksista löydettiin kehittämiskohteita. Vastauksiin on merkitty kyselyn sekä haastattelun vastaukset. Kysymykset ja vastaukset on kirjattu liitteeseen 1.

Kuten liitteestä 1 voidaan havaita, monet yksikön toimitilaturvallisuuden puutteet ovat kytköksissä yksikön sisäiseen turvallisuuskulttuuriin ja -asenteisiin. Näitä kysymyksiä ja vastauksia ovat esimerkiksi liitteen 1 rivit 1-2, 6-7, 10, 12, 14-15, 17-21. Kiinteistönhuollon toiminnassa oli havaittavissa merkittäviä puutteita, sekä tyytymättömyyttä. Kiinteistönhuoltoon liittyviä vastauksia löytyy liitteen riveiltä 8-11 sekä 23-26.

Kysymykset liitteen 1 riveillä 23-26 olivat osa-alueeltaan palo-, pelastus- ja poistumisturvallisuutta. Tätä osa-aluetta käsitteleviä kysymyksiä, joiden vastauksista voidaan havaita puutteita ja turvallisuusriskejä, löytyy riveiltä 20-27. Myös monessa muussa yksikössä havaitut puutteet kulunvalvonnassa, kameravalvonnassa, lääkehuoneiden vaatimuksien täyttymisessä sekä tietosuojan toteutumisessa nousivat esiin Asumisyksikkö X:n vastauksissa riveillä 3-7 ja 14-19.

Tässä luvussa vastattiin tämän opinnäytetyön ensimmäiseen tutkimuskysymykseen kyselyn, haastatteluiden ja havainnoinnin tulosten avulla. Tutkimuskysymys oli: ”Mitä puutteita Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden ja kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimintaturvallisuudessa on?”. Puutteita löydettiin merkittävä määrä, joista vain yleisimmät ja merkittävimmät voitiin ottaa käsittelyyn tässä tutkimuksellisessa kehittämistyössä. Yhteenveto tuloksista on kuvattu taulukossa 14.

Taulukko 14: yhteenveto tuloksista

<p>Kulunvalvonta:</p> <p>80 % yksiköistä toimi ilman kulunvalvontajärjestelmää, 50 % yksiköistä toimi ilman ulkokuoren kameravalvontaa, 10 % yksiköistä piti oviaan lukossa usein, 10 % yksiköistä piti oviaan lukossa harvoin/joskus</p>
<p>Lääkehuoneet:</p> <p>40 % yksiköistä toimi ilman vaatimukset täyttävää lääkehuonetta, 20 % yksiköistä toimii ilman minkäänlaista lääkehuonetta</p>
<p>Tietosuoja:</p> <p>Onko tietokone lukitsematta eikä ketään ole paikalla? 40 % usein, 60 % harvoin/joskus, 0 % ei koskaan</p> <p>Jos tietokone on auki, onko asiakas/potilasjärjestelmä auki? 40 % usein, 60 % harvoin/joskus, 0 % ei koskaan</p> <p>Onko varmennekortteja jätettynä tietokoneisiin? 50 % usein, 50 % harvoin/joskus, 0 % ei koskaan</p> <p>Näyttöjen suuntaus kunnossa, tietosuojakalvot käytössä? 70 % ei</p>
<p>Asumisyksikkö X:</p> <p>Puutteita ja turvallisuusriskejä seuraavissa aiheissa: varautuminen, kulunvalvonta, lääkehuoneet, kiinteistöhuollon toimivuus, palo- pelastus- ja poistumisturvallisuus, tietosuoja, työturvallisuus sekä asiakas- ja potilasturvallisuus. Kysymykset ja vastaukset on kuvattu liitteessä 1.</p>

5 Kehittämisehdotukset ja toimenpiteet

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä olivat: ”Mitä puutteita Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden ja kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimitilaturvallisuudessa on?” sekä ”Miten Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden ja kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimitilaturvallisuutta voidaan kehittää?”. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen

vastattiin kyselylomakkeen, haastatteluiden ja havainnoinnin tulosten avulla. Yhteenveto tuloksista on kuvattu taulukossa 14.

Tässä luvussa käsitellään tämän tutkimuksellisen kehittämistyön lopputuotetta ja toiseen tutkimuskysymykseen vastaamista, eli kehittämisehdotusten ja toimenpiteiden luomista. Yhteenveto kehittämisehdotuksista ja toimenpiteistä on kuvattu taulukossa 15. Kehittämisehdotuksia ja toimenpiteitä luotiin samoista aiheista, joista havaittuja puutteita kuvattiin luvussa 4. Näitä aiheita olivat kulunvalvonta, lääkehuoneiden riskienhallinta, tietosuojan toteutuminen sekä yksilökohtaiseen käsittelyyn poimittu yksikkö, eli Asumisyksikkö X.

5.1 Kehittämismenetelmät - aivoriihi ja tietoperustan lähteet

Pääasiallisena kehittämismenetelmänä tässä opinnäytetyössä toimi aivoriihi. Aivoriihi on menetelmä, jossa pyritään tuottamaan vapaasti mahdollisimman paljon ideoita ja näkökulmia. Sen avulla saadaan esille ihmisten moninaisia kokemuksia, näkemyksiä, tietoa ja ideoita. Soveltuvimpia ideoita ja näkökulmia voidaan jalostaa eteenpäin. Aivoriihi voidaan toteuttaa yksin tai ryhmässä. Tätä opinnäytetyötä varten se toteutettiin kolmen hengen ryhmässä. Osallistujia olivat minun lisäksi kaksi muuta turvallisuuskoordinaattoria. (Tevere 2024)

Aivoriihessä määritetään ensin ongelma tai aihe, johon ideoita tai ratkaisuja pyritään löytämään. Tässä tapauksessa aiheet olivat valmiina. Aivoriihessä otettiin tutkimuksen tuloksista, eli luvusta 4 yksi kysymys ja vastaus kerrallaan käsittelyyn. Kaikki esiin nousseet ideat kirjattiin ylös, jonka jälkeen sopivimmat kehittämisehdotukset ja toimenpiteet valittiin jatkoon. Jatkoon valitut ehdotukset ja toimenpiteet viedään Kymenlaakson hyvinvointialueen käyttöön ja toimintaan. (Tevere 2024)

Aivoriihi toteutettiin Kymenlaakson hyvinvointialueen organisaatiturvallisuusyksikön kanssa. Siten kehittämisehdotuksien ja toimenpiteiden realismi ja tarkoituksenmukaisuus voitiin taata, niille saataisiin päätettyä mahdolliset toteuttajat ja ne palvelisivat toimeksiantajaa, eli Kymenlaakson hyvinvointialuetta mahdollisimman hyvin. Toimeksiantaja oli siis vahvasti mukana kehittämisehdotusten ja toimenpiteiden luomisessa. Kaikki esiin nousseet ideat palvelivat organisaation tavoitteita ja olivat tarkoituksenmukaisia, joten mitään aivoriihen ideoita ei hylätty. Ideoita yhdisteltiin sekä pyrittiin saamaan yksinkertaisempaan ja jossain määrin luettavaan muotoon.

Kehittämisehdotuksia ja toimenpiteitä on perusteltu myös luvussa 2 esitettyjen tietoperustan lähteiden avulla. Näitä lähteitä ovat Elinkeinoelämän keskusliiton yritysturvallisuusmalli (2024), Finanssialan keskusliiton kameravalvonnan suunnitteluohje (2024) ja Kymenlaakson hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelma (2023).

5.2 Kulunvalvonta

Aivoriihen avulla saatiin aikaan paljon ideoita kulunvalvonnan kehittämistä varten. Niistä yhdisteltiin kaksi kehittämissuunnitelmaa. Ensimmäinen ehdotus oli kulunvalvontajärjestelmien systemaattinen käyttöönotto kaikissa asumisyksiköissä, jos sellaista ei vielä ole. Tämä ehdotus on realistinen tavoite organisaatioturvallisuudelle, mutta sen täyttäminen ei tule olemaan helppoa ja eikä se tapahdu nopeasti.

Toinen kehittämissuunnitelma, joka muodostettiin aivoriihen ideoinnista, oli yleisen kulunvalvontasuunnitelman laatiminen. Siihen linjattaisiin vaadittu kulunvalvonnan taso ja selitettäisiin selkokielellä, että mistä oikeasti on kyse niin, että kuka tahansa ymmärtää syyt siihen miksi kulunvalvontaa tarvitaan. Tämä suunnitelma viettäisiin jokaisen esihenkilön tietoisuuteen ja sitä kautta myös toteutukseen. Esihenkilöille voisi tarvittaessa järjestää koulutuksia tai info-tilaisuuksia. Suunnitelmasta tehtäisiin tiedosto, joka löytyisi organisaation intra-sivustolta, jotta selkeä toimintasuunnitelma, prosessi sekä tavoitteet olisivat olemassa kirjallisena ja varsinkin helposti löydettävissä.

Suunnitelman tulisi myös sisältää linjaukset rooleista ja selkeistä pelisäännöistä. Suunnitelma selvittäisi asioita vastualueista, jotka ovat nykyään hieman epäselviä ympäri organisaatiota. Näitä ovat esimerkiksi, että mikä on kiinteistön omistajan, mikä on kiinteistönhuollon, mikä on Kymen Tuen, mikä on riskienhallinnan ja mikä on itse yksikön vastuulla. Organisaatio tarvitsisi selkeän linjauksen siitä, että mikä taho kustantaa muutokset ja järjestelmät, kuten kulunvalvontajärjestelmät tai kameravalvonnat. Yhteistyötä ja yhteisiä toimintatapoja sekä toiminnan selkeyttä ja avoimuutta tarvitaan.

Kameravalvontaa suositellaan kulunvalvontajärjestelmän tueksi. Ensisijainen paikka valvontakameroille olisi yksikön ulkokuori. Jokainen, joka tulee kiinteistön sisätiloihin, käy jossain vaiheessa piha-alueella. Vähintäänkin saapuessa ja poistuessa. Finanssialan keskusliiton kameravalvonnan suunnitteluohjeen (2024) mukaan kameroiden tulisi kuvata tiloja, joissa suojattava omaisuus sijaitsee tai joita oikeudettomat tunkeutajat todennäköisesti käyttävät kulkureittinä. Tämä perustelee esimerkiksi lääkehuoneiden ja varsinkin huumausaineiden kameravalvontaa, sekä suositusta siitä, että ulkokuoren kameravalvonta olisi ensisijaisesti ulko-ovilla.

5.3 Lääkehuoneet

Lääkehuoneisiin liittyvät kysymykset strukturoidussa kyselylomakkeessa ja asiantuntijahaastattelussa paljastivat, että kahdessa asumisyksikössä ei ollut lääkehuonetta ollenkaan. Kymenlaakson hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmassa (2023) on määritetty, että yksikössä, jossa harjoitetaan lääkehoitoa, on oltava erillinen tila lääkkeiden säilytystä varten. Lääkehuoneen vaatimukset on listattu taulukkoon 3.

Aivoriihen avulla suunniteltiin toimenpide lääkehuoneiden puuttumista varten. Kymen Tuki ja organisaatiturvallisuusyksikkö ovat tehneet yhteistyössä ikään kuin kartoituskiertoja. Näillä kierroksilla suunnitellaan, sekä laitetaan alulle tulevien lääkehuoneiden sijoittaminen ja rakentaminen yksiköissä, jossa lääkehuonetta tarvitaan. Tämän kaltainen suunnittelukäynti tehtiisiin kahteen yksikköön, joissa ei ollut lääkehuonetta ollenkaan, ja sellainen järjestettäisiin heille. Kierroksia on suositeltavaa jatkaa näiden kahden yksikön jälkeenkin. Myös sidosryhmien on toimittava sovitulla tavalla rakennusprojekteissa.

Toinen suunniteltu toimenpide lääkehuoneita varten, joka aivoriihessä kehitettiin, oli systemaattisen auditoinnin ja tilanteen kartoittamisen jatkaminen. Hyvinvointialueella on paljon uusia yksiköitä ja monet ilman lääkehuonetta toimivat yksiköt ovat saattaneet jäädä huomiotta. Auditointien avulla saadaan kartoitettua tilannekuva nykyhetkeen ja toimenpiteitä on mahdollista suunnitella. Yhteistyötä ja tarvittavaa konsultaatiota suositellaan sisäisen valvonnan kanssa lääkehuoneiden tilanteen kartoittamisessa.

5.4 Tietosuoja

Tietosuojaan liittyviä ongelmia ja puutteita kyselylomakkeesta ja haastatteluista löytyi paljon. Jokaisessa kymmenestä auditoidusta asumisyksiköstä oli jonkinasteista puutetta tietosuojan toteutumisessa. Ensimmäisenä kehitysehdotuksena tietosuojaan liittyen keksimme aivoriihessä, että tietokoneet voisivat lukkiutua käyttämättömyyden jälkeen lyhyen ajan kuluttua. Inaktiivisen tietokoneen automaattinen lukitus lyhyessä ajassa, jonka avaamiseen vaadittaisiin salasana uudestaan, olisi helppoa ja kustannustehokasta toteuttaa. Siitä voisi tehdä yhteisen linjauksen koko hyvinvointialueelle

Tulimme aivoriihen aikana siihen johtopäätökseen, että kaikkia yksiköitä yhdistää todennäköisesti sama ilmiö, joka aiheuttaa puutteet arjen turvallisuuteen ja riskienhallintaan liittyvissä valinnoissa. Tämä ilmiö on heikko turvallisuuskulttuuri. Traficom (2022) mukaan turvallisuuskulttuuri tarkoittaa yksilön ja organisaation kykyä ja tahtoa muun muassa priorisoida turvallisuus toiminnassaan tai ymmärtää millaista turvallinen toiminta on.

Yksiköissä hyvin todennäköisesti tiedetään, että varmennekortteja ei saisi jättää kiinni tietokoneeseen paikalta poistuessa. Tahtoa ei kuitenkaan ole riittävästi, että toiminta olisi organisaation sääntöjen ja ohjeiden mukaista. Kehitysehdotukseksi muodostui yksiköihin vietävä valistus, koulutus ja perehdytys tietosuojan sekä yleisen turvallisuuskulttuurin tärkeydestä ja vaikutuksista.

Elinkeinoelämän keskusliiton yritysturvallisuusmallissa (2024) lausutaan seuraavasti: ”Hyvin tärkeää on henkilöstön kouluttaminen, turvallisuustietoisuuden lisääminen ja hyvän turvallisuuskulttuurin luominen”. Nämä toimenpiteet olisi saatava koko hyvinvointialueen

tietoisuuteen. Myös palaverit esihenkilöiden kanssa voisivat edesauttaa kehitystä. Tietosuojan toteutumiseen liittyvän valvonnan tehostaminen olisi myös suositeltavaa.

Heikon turvallisuuskulttuurin juurisyyt olisi tärkeää saada selville. Sitä varten työsuojelua voisi konsultoida esimerkiksi tiettyjen yksiköiden työn kuormituksesta. Myös huonot kokemukset tai huonot henkilökemiat voivat vaikuttaa kulttuurin heikkenemiseen ja ohjeistuksen laiminlyöntiin. Esihenkilöillä on suuri merkitys turvallisuuskulttuurissa. Heidän ymmärryksellään aiheesta, sekä motivaatiolla toteuttaa kulttuuria edistäviä valintoja arjessa on valtava vaikutus turvallisuuskulttuurin muodostumiseen ja kehittymiseen.

Aivoriihessä nousi esiin myös uuden työntekijän perehdyttäminen. Olimme muiden turvallisuuskoordinaattorien kanssa samaa mieltä siitä, että perehdytyksessä on panostettava turvallisuuteen ja riskienhallintaan sekä niitä palveleviin toimintamalleihin heti kun uusi työntekijä aloittaa työn missä tahansa yksikössä. Tästä tehtiin myös yksi kehittämissuositus. Tietosuojan liittyvän lainsäädännön on toteuduttava. Ajantasainen lainsäädäntö on tarkistettava säännöllisesti ja toiminnan on vastattava sen hetkisiä vaatimuksia.

5.5 Asumisyksikkö X

Asumisyksikkö X:n kohdalla turvallisuuskulttuurin katsottiin olevan heikolla tasolla. Päätimme aivoriihessä kahden turvallisuuden ja riskienhallinnan asiantuntijan kanssa, että täysin sama toimintasuunnitelma turvallisuuskulttuurin kehittämiseen otetaan kehitysehdotukseksi myös Asumisyksikkö X:n kohdalla.

Kyselylomakkeen ja haastatteluiden vastauksista selvisi, että yksiköllä oli paljon ongelmia kiinteistöhuollon kanssa, joka tuotti merkittäviä turvallisuusriskejä. Hyvä esimerkki turvallisuusriskin aiheutumisesta on sammutuskaluston testauksen ja huollon laiminlyönti. Kehittämissuositukseksi aivoriihessä tehtiin yhteistyön tehostaminen kiinteistöhuollon kanssa. Kiinteistöhuollolle painotettaisiin, että mitä töitä ja toimenpiteitä heiltä vaaditaan ja miksi niitä vaaditaan. Yritysten välillä on tehty sitova sopimus töistä ja toimenpiteistä. Yhteistyön heikon tason juurisyyt olisi selvitettävä. Työkalu tähän olisi keskustella aiheesta, esimerkiksi yhteisessä palaverissa. Suoritan myös itse uuden auditoinnin lähitulevaisuudessa Asumisyksikkö X:ään, jossa paneudutaan tarkemmin havaittuihin puutteisiin. Yhteenveto kaikkien osa-alueiden kehittämissuosituksista ja toimenpiteistä on kirjattu taulukkoon 15.

Taulukko 15: yhteenveto kehitysehdotuksista ja toimenpiteistä

<p>Kulunvalvonta:</p> <p>Kulunvalvontajärjestelmien systemaattinen käyttöönotto kaikissa HVA:n asumisyksiköissä</p> <p>Kulunvalvontasuunnitelman laatiminen</p> <p>Yksiköiden ulkokuoren kameravalvonta kulunvalvontajärjestelmien tueksi</p>
<p>Lääkehuoneet:</p> <p>Kartoituskierrosten jatkaminen yhteistyössä Kymen Tuen kanssa</p> <p>Systemaattisen auditoinnin ja tilanteen kartoittamisen jatkaminen</p>
<p>Tietosuoja:</p> <p>Inaktiivisen tietokoneen automaattinen lukitus</p> <p>Turvallisuuskulttuurin kehittäminen valistuksen, koulutuksien ja perehdyttämisen avulla</p> <p>Turvallisuuteen ja riskienhallintaan panostamisen lisääminen uuden työntekijän perehdytyksessä</p>
<p>Asumisyksikkö X:</p> <p>Turvallisuuskulttuurin kehittäminen valistuksen, koulutuksien ja perehdyttämisen avulla</p> <p>Turvallisuuteen ja riskienhallintaan panostamisen lisääminen uuden työntekijän perehdytyksessä</p> <p>Yhteistyösuhteen tehostaminen kiinteistöhuollon kanssa</p> <p>Uuden auditoinnin toteuttaminen yksikköön</p>

6 Pohdintaa

Tämän opinnäytetyön kaksi tavoitetta olivat Kymenlaakson hyvinvointialueen ikääntyneiden sekä kehitysvammaisten asumisyksiköiden toimitilaturvallisuuden tilan kartoittaminen ja kehittämisehdotusten ja toimenpiteiden luominen kartoittamisen perusteella.

Toimitilaturvallisuuden kartoittamisessa onnistuttiin. Kyselylomake oli erittäin laaja. Kyselyn, haastatteluiden ja havainnoinnin avulla saatiin kerättyä runsaasti informaatiota asumisyksiköistä, joita tässä opinnäytetyössä tutkittiin. Tutkimuksen ulkopuolelle jääneiden yksiköiden tulokset voisivat näyttää täysin erilaiselta, mutta tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia ei sovelleta niihin. Tutkimus niitä yksiköitä varten voidaan toteuttaa erikseen.

Myös toisessa tavoitteessa, eli kehittämis ehdotusten ja toimenpiteiden luomisessa onnistuttiin. Ehdotuksia luotiin yhteistyössä toimeksiantajan kanssa, turvallisuusalan asiantuntijoiden kanssa toteutetussa aivoriihessä. Kaikki kehittämis ehdotukset olivat realistisia ja jokseenkin helposti toteutettavissa. Joidenkin ehdotusten jalkauttaminen ja vaikutusten näkyminen vie varmasti paljon aikaa. Niitä ovat esimerkiksi turvallisuuskulttuurin kehittämiseen liittyvät ehdotukset. Työyhteisön asenteet ja kulttuuri eivät muutu nopeasti.

Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmät oli valittu jo ennen kuin itse opinnäytetyöprosessi oli edes alkanut. Tässä opinnäytetyössä hyödynnettiin turvallisuuskoordinaattorin työssäni keräämäni informaatiota, joka oli hankittu ennalta tehdyn strukturoidun kyselylomakkeen, haastatteluiden ja havainnoinnin avulla. Vaikka tiedonkeruumenetelmiin ei päästy varsinaisesti vaikuttamaan, niiden avulla saatiin runsaasti jokseenkin luotettavaa tietoa asumisyksiköistä. Aineiston analysointi oli helppoa käytettyjen analyysimenetelmien kanssa ja ne voitiin todeta hyvin yhteensopiviksi tiedonkeruumenetelmien kanssa.

Aikataulun kanssa oli runsaasti haasteita. Etenkin kehittämis ehdotukset jouduttiin tekemään erittäin lyhyessä ajassa, koska aivoriihen osallistujien aikataulujen yhteensovittaminen ei ollut helppoa. Koko opinnäytetyöprosessin aikana aikataulut todettiin suurimmaksi haasteeksi tehdessäni asiantuntijatyötä opinnäytetyön kanssa samanaikaisesti. Toimeksiantajalta saatu palaute oli positiivista, eikä kritiikin kohteita löytynyt.

Puutteita tämän opinnäytetyön eettisyydessä ei havaittu. Lupa auditointien tulosten käyttämiseen saatiin organisaation turvallisuuspäälliköltä. Kaikki yksiköt ja henkilöt, jotka osallistui-
vat tähän tutkimukselliseen kehittämistyöhön, pysyvät anonyymeinä, eikä ketään ole mahdollista tunnistaa julkaistavasta materiaalista. Yhtäkään alaikäistä ei haastateltu kyselylomaketta tai asiantuntijahaastatteluita varten. Salassa pidettävää informaatiota ei myöskään käytetty. Tutkimuksen tuloksia voidaan pitää jokseenkin luotettavina. Otanta oli noin kolmasosa kaikista kriteerit täyttävistä asumisyksiköistä, eikä tuloksia sovelleta toisiin yksiköihin. Muut yksiköt voidaan tutkia myöhemmin erikseen.

Epärehellisyys oli mahdollista kyselylomakkeessa ja haastatteluissa, mutta selkeitä motiiveja siihen ei löydetä. Epärehellisyyttä voidaan pitää epätodennäköisenä, sillä osallistumisesta ei voinut koitua mitään haittaa tai rangaistuksia vastaajille. Kaikille osallistujille kerrottiin, että kyselyt ja haastattelut toteutetaan siksi, että heidän työympäristöstään pyritään tekemään turvallisempi paikka. Varmoja tuloksia ei lupailtu.

Havainnointi kolmantena tiedonkeruumenetelmänä auttoi löytämään mahdollisia puutteita turvallisuudessa, jotka jäivät kyselylomakkeen tai haastatteluiden ulkopuolelle. Havainnoin avulla voitiin myös huomata mahdollista epärehellisyyttä vastauksissa, jota ei kuitenkaan löydetty. Havainnointi toimi siis ikään kuin luotettavuuden varmistuskeinona.

Jatkotutkimuksien aiheita löydettiin. Tämän opinnäytetyön aiheesta voidaan toteuttaa päivitetty versio joitain vuosia myöhemmin, jossa kartoitetaan samoja yksiköitä ja niiden sen hetkistä toimitilaturvallisuuden tilaa. Loput kehitysvammaisten ja ikääntyneiden asumisyksiköt tullaan todennäköisesti auditoimaan lähitulevaisuudessa ja siten kartoitetaan niidenkin toimitilaturvallisuuden tilaa. Tulevien kartoitusten pohjalta voidaan taas tehdä sopivat kehittämissuositukset sekä välittömästi alulle pantavat toimenpiteet. Samoja menetelmiä voidaan käyttää myös esimerkiksi lastensuojelun asumisyksiköissä. Kehittämissuositusten toteutumisen seuranta tullaan tekemään.

Lähteet

- Elinkeinoelämän keskusliitto 2024. Yritysturvallisuus. Viitattu 26.11.2024. <https://ek.fi/hy-oty-tietoa-yrityksille/yritysturvallisuus/>
- Eläkeliitto 2024. Yhteystiedot. Viitattu 18.11.2024. <https://www.elakeliitto.fi/piirit/kymen-laakso/yhteystiedot?filter=53>
- Finanssialan Keskusliitto 2024. Kameravalvonnan suunnitteluohje. Viitattu 25.11.2024. <https://www.yritysturvallisuus.fi/hscms/uploads/pdf/k-ohje.pdf>
- Heilmann, P. 2022. Asiantuntijuuden käsite ja osa-alueet. Hallinnon tutkimus 4/2022. Viitattu 4.12.2024. <https://journal.fi/hallinnontutkimus/article/download/111274/75676/262197>
- Helsinki 2024a. Aiheen valinta ja sen rajaaminen. Viitattu 19.11.2024. https://www.mv.helsinki.fi/home/jmykkane/tutkielma/Aiheen_valinta.html
- Helsinki 2024b. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Viitattu 3.12.2024. <https://www.mv.helsinki.fi/home/hotulain/Tilasto/Kyselomakeohjeet.htm>
- Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. 2021. Haastattelut. Tietoarkisto. Viitattu 4.12.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>
- Juhila, K. 2021. Teemoittelu. Tietoarkisto. Viitattu 12.12.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2024. 2.2 Tutkimuksellinen kehittämistyö (AMK ja YAMK). Viitattu 18.11.2024. <https://help.jamk.fi/opinnaytetyo/fi/toteutustavat-ja-rakenne/tutkimuksellinen-kehittamistyö/>
- Jyväskylän yliopisto 2024a. Näin haet tietoa tutkimusmenetelmistä. Viitattu 3.12.2024. <https://www.jyu.fi/fi/opiskelijalle/kandi-ja-maisteriopiskelijan-ohjeet/tiedonhankinta-ja-aineistonhallinta/kirjastotuutori/tutkimusmenetelmat-ja-tutkimusaineistot>
- Jyväskylän yliopisto 2024b. Määrällinen tutkimus. Viitattu 3.12.2024. <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Jyväskylän yliopisto 2024c. Laadullinen tutkimus. Viitattu 3.12.2024. <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Jyväskylän yliopisto 2024d. Havainnointi eli observointi. Viitattu 4.12.2024. <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/havainnointi-eli-observointi>
- Kymenlaakson hyvinvointialue 2023. Kymenlaakson hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelma. Viitattu 27.11.2024. <https://kymenhva.fi/wp-content/uploads/2024/02/Kymen-HVA-laakehoitosuunnitelma-2023-15.2.2024.pdf>
- Kymenlaakson hyvinvointialue 2024a. Hyvinvointialue. Viitattu 18.11.2024. <https://kymenhva.fi/hyvinvointialue/>
- Kymenlaakson hyvinvointialue 2024b. Riskienhallinta. Viitattu 18.11.2024. <https://kymenhva.fi/ajanvaraus-ja-asiointi/riskienhallinta/>

Kymenlaakson hyvinvointialue 2024c. Organisaatioturvallisuus ja valmius. Viitattu 18.11.2024. <https://kymenhva.fi/ajanvaraus-ja-asiointi/riskienhallinta/organisaatioturvallisuus-ja-valmius/>

Kymenlaakson hyvinvointialue 2024d. Toimipisteet ja yhteystiedot. Viitattu 2.12.2024. <https://kymenhva.fi/toimipistehaku/>

Kymenlaakson liitto 2024. Tietoa Kymenlaaksosta. Viitattu 18.11.2024. <https://www.kymenlaakso.fi/tietoa-kymenlaaksosta>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - 6.3 Haastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 4.12.2024. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html

Sosiaali- ja terveysministeriö 2024a. Hyvinvointialueet. Viitattu 24.9.2024. <https://stm.fi/hyvinvointialueet>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2024b. Asumispalvelut ja asunnon muutostyöt. Viitattu 24.9.2024. <https://stm.fi/asumispalvelut-asunnon-muutostyot>

Tevere 2024. Aivoriihi. Viitattu 7.12.2024. <https://tevere.fi/aivoriihi/>

Tieteen termipankki 2024. Tutkimuskysymys. Viitattu 18.11.2024. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Avoin_tiede:tutkimuskysymys

Traficom 2022. Turvallisuuskulttuuri. Viitattu 9.12.2024. <https://www.traficom.fi/fi/liikenne/ilmailu/turvallisuuskulttuuri?toggle=Turvallisuuskulttuurin%20m%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4>

Valtioneuvosto 2023. Sisäisen turvallisuuden sanasto. Viitattu 20.9.2024. https://valtioneuvosto.fi/documents/1410869/4024872/Sisaisen_turvallisuuden_sanasto.pdf/

Kuvat

Kuva 1: Kymenlaakson kartta (Eläkeliitto 2024).....	6
Kuva 2: Elinkeinoelämän yritysturvallisuusmalli (Elinkeinoelämän keskusliitto 2024)	11

Taulukot

Taulukko 1: organisaatioturvallisuuden tehtävät (Kymenlaakson hyvinvointialue 2024c).....	7
Taulukko 2: hyvinvointialueen tehtävät (Sosiaali- ja terveysministeriö 2024a)	9
Taulukko 3: lääkehuoneen vaatimukset (Kymenlaakson hyvinvointialue 2023).....	13
Taulukko 4: kyselylomakkeen osiot	15
Taulukko 5: kulunvalvonnan kokonaisuus, tulokset	17
Taulukko 6: kulunvalvonta - työntekijät	18
Taulukko 7: kulunvalvonta - asukkaat	19
Taulukko 8: tilat/ovet ovat lukittuja, kun ne ovat tyhjillään	20
Taulukko 9: lääkehuone kunnossa (kokonaisuus).....	21
Taulukko 10: Onko tietokone lukitsematta eikä ketään ole paikalla?.....	22
Taulukko 11: Jos tietokone on auki, onko asiakas/potilastietojärjestelmä auki?	22
Taulukko 12: Onko varmennekortteja jätettynä tietokoneisiin?.....	22
Taulukko 13: Näyttöjen suuntaus kunnossa, tietosuojakalvot käytössä?	23
Taulukko 14: yhteenveto tuloksista	25
Taulukko 15: yhteenveto kehitysehdotuksista ja toimenpiteistä	30

Liitteet

Liite 1: Asumisyksikkö X:n tulokset	37
---	----

Liite 1: Asumisyksikkö X:n tulokset

Kysymys	Vastaus
1. Lämmitysmuoto?	Henkilökunnalla ei ollut tietoa lämmitysmuodosta.
2. Väestönsuoja?	Henkilökunnalla ei ollut tietoa väestönsuojan olemassaolosta.
3. Onko täysi kulunvalvonnan kokonaisuus käytössä?	Ei. Kulunvalvontajärjestelmää ei ole. Kameravalvontaa ole edes lääkehuoneessa.
4. Kulunvalvonta - työntekijät (kulkua voidaan hallita ja järjestelmä pystyy henkilöimään kulkijan)?	Ei.
5. Kulunvalvonta - asukkaat (esim. dementiahälyt) (kulkua voidaan hallita ja järjestelmä pystyy henkilöimään kulkijan)?	Ei.
6. Onko lääkehuone kunnossa (kokonaisuus)?	Ei. Huoneessa ei ole kameravalvontaa. Ovi oli auki auditoinnin aikana.
7. Onko lääkehuone tai -kaapit lukittu?	Ei. Lääkehuonetta ei ollut lukittu.
8. Onko piha-alue valaistu? Onko valaistus riittävällä tasolla?	Ei. Valaistus on heikko, eikä ole riittävällä tasolla. Kiinteistönhuollolta on pyydetty korjausta, mutta mitään ei ole tapahtunut.
9. Onko kiinteistönhuolto järjestetty? Ovatko talven ja kesän tekijät on huomioitu?	Ei. Kiinteistönhuolto on järjestetty, mutta osa töistä jää tekemättä. Työt tehdään usein myöhässä.
10. Vesisulku - onko sijainti merkitty?	Ei. Vesisulun käyttö on kiinteistönhuollon vastuulla. Henkilökunnalla ei ollut tietoa vesisulun sijainnista.

11. Onko sähköpääkeskuksen sijainti merkitty?	Kyllä. Sijainti on merkitty, mutta sähköpääkeskuksen avaimet ovat vain kiinteistöhuollon hallussa.
12. Onko ilmanvaihdon hätäpysäytys merkitty?	Ei. Henkilökunnalla ei ollut tietoa ilmanvaihdon hätäpysäytyksen sijainnista.
13. Ovatko roskakatos ja roska-astiat riittävän kaukana rakennuksista (noin 8 m)? Onko katos lukittu?	Ei. Etäisyys ei ole 8 m, eikä katoksessa ole lukitusta.
14. Onko tietokone lukitsematta eikä ketään ole paikalla?	Harvoin/joskus.
15. Jos tietokone on auki, onko potilas-tietojärjestelmä auki?	Harvoin/joskus.
16. Onko varmennekortteja jätettynä tietokoneisiin?	Usein.
17. Onko näyttöjen suuntaus kunnossa ja tietosuojakalvoja käytössä?	Ei. Suuntaus ei ole kunnossa eikä kalvoja ole käytössä.
18. Tilat/ovet ovat lukittuja, kun ne ovat tyhjillään?	Usein.
19. Onko potilasasiakirjoja muussa paikassa (kuin pöydillä) luettavissa?	Kyllä. Vanhoja potilasasiakirjoja on säilössä lukitsemattomassa kaapissa.
20. Onko kokoontumispaikka merkitty?	Ei. Henkilökunnalla ei ollut tietoa kokoontumispaikasta.
21. Ovatko hätäilmoitusohjeet näkyvillä?	Ei.
22. Onko kohde varustettu automaattisella sammutusjärjestelmällä, kuten sprinklerikeskuksella?	Ei.

23. Alkusammutuskalusto - sijainnit merkitty, näkyvillä, kalusto käyttökunnossa, esteettömyys?	Ei. Muut vaatimukset täytettiin, mutta kaluston huollot olivat vanhentuneet.
24. Palo-ovet - sulkeutuvat ja salpautuvat, mekanismit toimivat, suljettuna?	Ei. Palo-ovien toimintaa ei ole testattu, joten toiminnan tasosta ei ole tietoa.
25. Palovaroittimien tai -ilmaisimien toimintakunto testattu?	Ei.
26. Poistumisturvallisuus - rakennuksen toimintakyky (oma arvio)?	Heikko. Laitteiston testausta ja huoltoa on laiminlyöty.
27. Poistumisturvallisuus - asukkaiden toimintakyky?	Heikko.
28. Hoitajakutsujärjestelmä (onko kaikilla asukkailla, toimintakunto, testaukset)?	Ei. Hoitajakutsujärjestelmää ei ole käytössä.